

# PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Štev. 16

Ptuj, 17. aprila 1921

III. letnik

## Pomen občinskih volitev.

Občinske volitve pomenjajo začetek novega političnega in gospodarskega življenja v občinah in vrnitev občanskih pravic. Od zadnjih občinskih volitev, ki so se vršile v Ptuj 1. 1911, je pretekla dolga doba, katero bi lahko imenovali dobo občinskega medvladja brez sodelovanja izvoljenih občinskih odborov. Že med vojno so se znatno skrčile pravice občinskih zastopov, vlada je zapovedovala, ne da bi se mnogo opirala na želje prebivalstva. Po preobratu je nekega dne ali bolje neke noči izginil ptujski župan Ornik, gnala ga je slaba vest, zapustil je mesto svoje slave in prepustil Ptujčane njihovi usodi. Politične potrebe ureditve nove države je prisilila narodno vlado, da je ukinila delovanje ptujkega mestnega zastopa in imenovala vladnega komisarja ter mu poverila vodstvo občinskih zadev. Ostali pa so še stari mestni uslužbenci, ki so slutili, da tudi njim ne bo dolgo obstoja v mestni službi. Temu primerno so tudi opravljali svoje delo. Dokaz temu so deficiti v mestnih podjetjih l. 1918 in 1919. Cene raznim potrebščinam so neprestano rastle, mestna uprava pa se ni brigala za sorazmerno povišanje mestnih dohodkov s tem, da bi pravočasno povišala cene plina, hranarino v „Studentenheimu“ in „Mädchenheimu“ itd. Koncem avgusta l. 1919 so bili odpuščeni bivši nemški mestni uslužbenci. Težko je bilo dobiti sposobne ljudi, a tudi sposobni nasledniki so imeli zelo težavno stališče, predno so se vživeli v svoje nove naloge in spoznali napake delovanja svojih prednikov zadnjega časa. Izgleda celo, kakor da bi odslovljeni uslužbenci nalašč pustili vse v največjem neredu. Manjkali so razni zapiski, nekaterih aktov sploh ni mogoče najti. Ali so jih odpuščeni uslužbenci uničili po naročilu pobeglega župana?

Vladnemu komisarju je bil dodeljen sosvet, ki bi naj nadomeščal izvoljeni mestni zastop. Meščani pa niso prav umevali pomena tega sosveta. Namesto da bi se zaupljivo obračali na vladnega komisarja in na člane sosveta, so se držali pasivno ali celo sovražno. Nekateri so na tihem upali, da se zopet povrnejo stari časi. Provizorni značaj vladnega komisarja in sosveta je tudi otežkočil uspešno delovanje. Menjal se je vladni komisar, menjevali so se člani sosveta. Še le lansko leto so se razmere nekako ustalile in mestno gospodarstvo se je začelo zopet razvijati pod novo upravo. Novi občinski zastop bo našel kolikor toliko urejene razmere in bo mogel uspešno delovati, ako bo hotel. To pa je odvisno od tega, kako bo sestavljen. Sestava občinskega zastopa je sedaj v rokah volilcev, ki bodo s svojim glasovanjem za nekaj let določili smer mestnemu gospodarstvu.

Dve smernici sta pri tem merodajni: politična in gospodarska. V političnem oziru Ptujčani ne smejo pozabiti, da živimo v narodni državi, ki ne sme trpeti mednarodnih strank na čelu mestne občine. Kakšna nemškutarska stranka, četudi pod krinko internacijonalnosti, ne sme dobiti odločilne besede, sicer pride mestna občina v nevarnost, da

zopet nastopi vladni komisar in brezpravni sosvet. Ogromna večina ptujkega prebivalstva je slovenske krvi. Marsikateri je prej iz strahu pred vladajočo nemško stranko zatajil svojo slovensko narodnost, zdaj pa svoje nemškutarstvo skuša skriti pod plašč internacijonalne socialne demokracije. To je popolnoma napačna politika. Zdaj se nikomur ni treha sramovati svoje slovenske narodnosti, ni se mu treba bati nemškega pritiska. Odločilna slovenska večina v Ptujju naj voli odločno narodne može v občinski zastop. To je obenem najboljša gospodarska politika. Gospodarski razvoj mesta je odvisen od naklonjenosti vlade. Omenjamo le zadevo mestne hranilnice z njenim večmiljonskim vojnim posojilom, za katero jamči ptujška mestna občina z vsem svojim premoženjem. Pričakovati smemo, da bo vlada podpirala gospodarske želje odločno narodnega in državi zvestega občinskega zastopa, nemškutarskemu internacijonalizmu pa bo odrekla svojo pomoč. Važno je tudi stališče posameznih strank v vprašanju osebne lastnine. Osebna lastnina je vir vsega gospodarskega napredka. To je v človeški naravi, da se ljudje bolj potrudijo za povišanje osebne lastnine nego v socializiranosti. Narodni in mednarodni socializem pa odklanja osebno lastnino. Zato je blazno, ako se posestniki, obrtniki ali trgovci igrajo socialiste. Govori se, da so nasedli in podpisali socialistične kandidatne liste mnogi, ki so v svojem dejanju popolnoma nasproti socializmu. Naj se streznijo in pri volitvi obrnejo hrbet socializmu, da spoznanje in kes ne prideta prepozno.

Naši someščani — nemške narodnosti so tokrat še izključeni od volitev, ker še ni potekla doba opcijske pravice, vlada pa ne sme pripustiti, da bi v mestnem zastopu sodelovali ljudje, ki gojijo tihi namen, da zapustijo našo državo. Ti gotovo ne bi delovali v prid in procvit občine. Oni nemški meščani pa, ki imajo tukaj svojo gospodarsko existenco in nameravajo ostati tukaj, imajo velik interes na dobrem mestnem gospodarstvu. Dasiravno sami nimajo volilne pravice, pa lahko indirektno pomagajo k dobrim volitvam, da vplivajo na svoje znanke in prijatelje volilce.

V Srbiji se baje proporc pri občinskih volitvah ni obnesel, nobena stranka ni dobila večine, v občinskem odboru pa se stranke niso mogle zediniti. Zato je tam zakon, da najmočnejša stranka, četudi ni dobila večine glasov, dobi dve tretjini odbornikov, da se omogoči sklepanje v občinskem odboru. Izvoljeni občinski odborniki bodo se morali združiti v složno delo. Zato se mi v volilnem boju izgibamo osebnih napadov na nasprotne kandidate, ker bomo z nekaterimi vendar morali skupno delati. Volilcem pa priporočamo, da si natančno ogledajo imena na kandidatnih listah. Kdor ni zagrizen strankar, mora priznati, da kandidati demokratske stranke po svojem dosedanem javnem delovanju nudijo garancije za složno in uspešno delo. Zato pridite volit tudi tisti, ki nimate svoje strankarske liste, kakor tudi tisti, ki zadnjič niste volili. Neudeležba pri volitvah je ravno tako škodljivo kakor glasovanje za

protidržavni socializem. Kakršne odbornike boste si izvolili, takšen mestni odbor boste imeli, škodo slabe volitve pa boste čutili vsi.

## Občinske volitve v Ptujju.

Demokratska stranka je vložila svojo kandidatsko listo. Nosilac liste je dr. Matej Senčar. V listi so zastopani vsi sloji ptujkega prebivalstva z demokratskim programom, ki ne hujska enega razreda proti drugemu, temveč išče rešitve političnih in gospodarskih vprašanj v složnem pozitivnem delu vseh stanov. — Proti njej nastopa socialistična ali socialnodemokratska stranka kot zastopnica delavstva in zagovornica razrednega boja. Kratkovidno delavstvo vidi svojo rešitev edino v neprestanem povišanju mezd in v boju proti delodajalcem. Ne pomisl pa, da s tem ubija vir svojega zaslužka. Nerazumljivo je, kako morejo to stranko podpirati davkoplačevalci obrtniki in posestniki. — Narodno socialna stranka se vjema s socialnimi demokrati v boju proti zasebni lastnini, povdarja pa potrebo narodne organizacije delavskega ljudstva. V resnici je stranka v Ptujju zbrala nezadovoljene iz izobraženstva, za probujo narodne zavesti delavstva dozdej ni storila ničesa, temveč je delavstvo prepustila socialnodemokratski internacijonali. Narodni socialci vabijo tudi obrtnike in trgovce, katerim je gospodarski program narodnih socialistov ravno tako nevaren kakor program internacijonalnih socialistov. — Slovenska ljudska stranka ni postavila lastne kandidatne liste, ker nima dovolj pripadnikov za podpisanje liste. — Demokratska stranka je edina nositeljica pozitivnega gospodarskega dela. Na prvih mestih njene liste stoje možje, ki poznajo ptujške razmere in mestno gospodarstvo. Tem izkušenim možem smejo volilci brezpogojno zaupati. Proporcionalni volilni sistem zasigura vsem strankam sodelovanje in kontrolo. Demokratska stranka se te kontrole ne boji.

## Kandidati JDS za občinske volitve v Ptujju.

### Odborniki:

1. Dr. Matej Senčar, odvetnik.
2. Vajda Fran, gimn. ravnatelj.
3. Dr. Fermeve Ivan, odvetnik in posestnik.
4. Mahorič Franc, gostilničar in posestnik.
5. Dr. Bela Stuhec, zdravnik in posestnik.
6. Klemenčič Ivan, naduč. in posestnik.
7. Zelenko Ignac, čevlj. mojster.
8. Lenart Franc, trg. in pos.
9. Zupančič Drago, gost. in pos.
10. Dr. Gosak Tone, odvetnik.
11. Košar Franc, davč. upr.
12. Senčar Josip, gim. sluga.
13. Urbančič Franc, trg.
14. Breznic Tomaz, trg. pomoč.
15. Franci Janez, delavec.
16. Horvatič Štefan, mizar.
17. Brenčič Anton, trg.
18. Podgoršek Franc, mesar.
19. Orešnik Vinko, gostil.

za

za 1 mes.

Posamezna

Uredništvo in upravnništvo  
Ptuj, Slovenski trg 3 (v starem  
rotovžu), prtiličje, levo.  
Rokopisi se ne vrnejo.

Uredništvo  
Lincejska knjižnica  
Ljubljana

- 20. Senčar Milko, trg.
- 21. Šegula Konrad, inženier.
- 22. Potočnik Franc, usnjari.
- 23. Vaupotič Franc, tapecirar.
- 24. Šega Anton, trgovec.

**Predstavniki:**

Mahorič Franc, gostil. in pos.

**Namestniki:**

- 1. Dr. Jurtela Franc, odv.
- 2. Dr. Košan Janko, sod.
- 3. Brenčič Alojz, trg.
- 4. Flerè Pavel, nadzornik.
- 5. Šegula Martin, jermenar.
- 6. Alič Franc, prof.
- 7. Kajnih Valentin, učitelj in pos.
- 8. Barle Alojz, nadgozdar.
- 9. Dr. Franjo Šalamun, odv.
- 10. Pečnik Franc, spediter.
- 11. Fauland Josip, trg.
- 13. Snoj Ivan, trg.
- 14. Kveder Drago, ravnatelj.
- 15. Dostal Pavel, pos.
- 16. Omerzu Franc, nadgeometer.
- 17. Zorčič Franc, zalagat.
- 18. Čeh Konrad, meroiskusnik.
- 19. Petersiè J. N., trgovec.
- 20. Ramšek Josip, pek.
- 21. Vaupotič Anton, trg.
- 22. Gorup Josip, nadučitelj.
- 23. Bregant Josip, solic.
- 24. Korže Franc, trg.

**Namestnik predstavnikov:**

Dr. Šalamun Franjo, odvetnik.

**Gospodarstvo.**

**Obramba pred mrazom v spomladi!**

Toplo vreme v marcu je vzbudilo naravo zopet k novemu življenju. Vkljub suše brsti, zeleni in cveti že vse naokoli. To rano pogajanje pa povzroča kmetovalcu stih in skrb, kajti ena premrzla noč mu lahko uniči vse dohodke vinograda in sadonosnika. Treba bo torej misliti na pripomočke, s katerimi je mogoče odvrniti ali vsaj deloma ublažiti tako pretečo nevarnost. Izkušnje drugod in tudi pri nas uče, da je mogoče obraniti sadonosnike in vinograde pred spomladanskim mrazom v mnogih slučajih, če se jih obda v kritičnem času z gostim, vlažnim dimom, torej z izdatnim kajenjem. Treba je seveda, da se splošno kuri, oziroma kad; le skupno postopanje zasigura uspeh. Kaditi je najbolje s takimi stvarmi, ki dajo veliko vlažnega dima, kakor n. pr. mokrotno listje in rožje, grmovje, plevel, zeleno vejevje itd. Za podkuriti je pa treba seveda tudi nekaj suhljadi. Vse to je že preje nagromaditi v malih kupih okoli vinograda ali sadonosnika, da se lahko v potrebnem trenutku hitro zakuri. Ko se bliža na prostem v jasni noči živo srebro v toplomeru ničli, tedaj preti mraz in ko kaže toplomer 2 ali 3° C nad ničlo, se zakuri. Dobè se tudi toplomeri, s katerimi je mogoče določiti po solnčnem zahodu, ali preti v prihodnji noči mraz ali ne. Pa tudi z navadnim toplomerom se lahko dožene po dnevi prilično najnižja toplota prihodnje noči, ako se obviije kroglica, ki vsebuje živo srebro, z mokro cunjico in se meri ob dveh popoldne toplote v senci, tam, kjer bo treba kaditi. Od števila, ki ga kaže v tem slučaju toplomer, je odšteti 4 in pol stop. C., ostalo število nam pove prilično precej natančno najnižjo toploto prihodnje noči; razlike je lahko k večjemu pol stopinje.

Kmetijske podružnice, posebno v vinorodnih krajih bi lahko organizirale vsaka v svojem področju obrambo proti mrazu na ta način, da bi določile opazovalce, ki bi opazovali v nevarnih časih na ta ali oni način gibanje toplote zunaj in ki bi bodisi s strelji ali z drugimi pripomočki obveščali svojo okolico na pretečo nevarnost.

Radi enakega postopanja in da ne bo zmešnjav, bi priporočal, da ustrelji opazovalec

ob pol osmih zvečer enkrat, ako se je bati mraza, v istem času pa dvakrat, ako kaže toplomer siguren mraz. Po noči pa se naj da znamenje s trikratnim strelom, kedaj je pričeti kuriti, oziroma kaditi. Kuri se do solnčnega vzhoda, preneha se lahko le, če prične veter pihljati ali če se nebo pooblači, kajti tedaj je nevarnost mraza minula.

Čeravno ne pomaga kajenje v vsakem slučaju — tako n. p. nè, če se ozražje ohladi na tri in več stopinj pod ničlo — bo vendar umestno organizirati vsepovsod take skupne obrambe proti mrazu. Hudi mrazi so v vinogradnih legah itak redkejši; pri mrazu do 2° C pa pomaga kajenje sigurno, če se vrši pravočasno in splošno.

Vinarski inštruktor Zupanc.

\* \* \*

**Nova, oziroma razširjena podjetja.** Mizarske delavnice v Teharjih pri Celju so znatno razširjene. — V Mariboru bo skoro dogotovljena tvornica za električne žarnice „Elektra.“ Podjetje, ki je v slovenskih rokah, prične z delom meseca maja. — V Bistrici pri Mariboru se bo zgradila na mestu bivše nemške tvornice za cikorijske slovenske tvornice za akumulatorje in kovinske izdelke za svetilke. Z delom se bo pričelo meseca julija. — Tovarna za lan in konoplje v Novem Segedinu je pričela po štiriletnem prestanku zopet z delom. — V Zagrebu se je osnovala tvornica za klobuke in cilindre z osnovno glavnicco 10 milijonov kron. Izdelovali se bodo damski in moški klobuki. — V Dalmaciji, v okolici vasi Lušani, se je otvoril nov premogokop.

**Izvoz živine in mesa ni prepovedan.** Opozarjamo vse prizadete, da ni resnično poročilo nekaterih listov, da je izvoz mesa in živine prepovedan. Slej ko prej je izvoz mesa in živine prost. Prepovedan je samo izvoz krme za živino.

**Škoda na naših gozdovih,** ki jo je povzročila vojna, znaša 250 milijonov frankov.

**Bankovcev po 25 par** je bilo naročenih v Zagrebu za 200 milijonov kron. Bankovci bodo približno take velikosti, kakršni so poldinarski. V promet pridejo v najkrajšem času.

**Stare avstrijske bankovce** po 1, 2 in 10 K hoče vlada zamenjati, toda le take, ki so pravilno žigosani. Ker je veliko, če ne večina teh bankovcev nepravilno žigosanih, zato priporočamo vsakemu skrajno previdnost. Proti tej vladni nameri nameravajo protestirati trgovci in obrtniki v Splitu, a škodovalo ne bi, če bi se jim pridružili tudi naši trgovci in obrtniki.

**Pomanjkanje sena** se čuti letos povsod. Ljudje so že po mnogih krajih poslali živino na pašo. Seno prodajajo po 150—220 K 100 kg.

**Invalidske podpore** znašajo za vso državo 304,758.835 dinarjev. V Sloveniji odpade od te vsote 3,069.200 dinarjev za redne in 2,620.000 dinarjev za izredne stroške, kar znaša okroglo poldrug odstotek vseh podpor. Temu nasproti pa je statistika invalidov sledeča: Od 197.000 osebnih invalidov vs. države jih ima Slovenija 20.000; otrok osebnih invalidov je v vsej državi 250.207, v Sloveniji 20.930; rodbin padlih vojakov je v državi 265.000, v Sloveniji 9000; sirot brez očeta in matere je v vsej državi 27.000, v Sloveniji 1900. Kar se Slovenije tiče, te številke niso zanesljive, ker avstrijska oblastva premnogih niso priznala za invalide, dasi so bili. V tem oziru se bo izršila v bližnji bodočnosti vojaška revizija invalidov, na katero že danes prizadete opozarjamo.

**Nova tovarna klobukov v Škofji Loki.** V Škofji Loki se je osnoval konzorcij, ki bo še tekom letošnjega poletja pričel z izdelovanjem klobukov. Gradnja tovarne, v kateri se sedaj vstavljajo beton, stropi, bo, kakor se kaže, meseca junija dovršena. V konzorciju ste zastopani ljubljanska kreditna banka in Združna gospodarska banka.

**Živo srebro pri Celju.** Na posestvu Jurija Lužarja v Vojniški okolici pri Celju so se pojavile sledi živega srebra, kar je potrdila analiza kemičnega laboratorija tovarne cinka v Celju. Pri dežju prihajajo iz zemlje kroglice živega srebra.

**Invalidski davek** teh izdatkov ne krije niti od daleč, ki prinaša le nastopne dohodke: V Srbiji 20 milijonov K, v Bosni in Hercegovini 15 milijonov K, v Dalmaciji 1,800.000 K, v Hrvatski 20 milijonov K, v Sloveniji 11 milijonov K in v Vojvodini 20,200.000 K, kar pomeni nad 200 milijonov K primanjklaja.

**Bilančna seja „Ljubljanske kreditne banke.“**

Dne 7. aprila t. l. vršila se je seja upravnega sveta Ljubljanske kreditne banke, pri kateri je bila ravnateljstvu predložena ter od upravnega sveta odobrena bilanca za leto 1920. Lansko leto predstavlja dvajsetletnico ustanovitve banke in zaključuje v vseh poslih z velikim napredkom, kar dokazujejo sledeče vsote iz bilance za leto 1920 in 1919. (Za leto 1919 vsote v oklepajih.) **Aktiv:** Blagajna K 19,196.270.— (K 4,777.423.—), menice K 17,248.263.— (7,849.891.—), valute K 4,785.337.— (K 6,935.933.—), predujmi K 35,201.937.— (K 17,334.866.—) vrednostni papirji K 47,720.514.— (K 32,001.015.—), dolžniki K 535,758.421.— (K 295,052.679.—), inventar K 645.973.— (K 207.207.—), nepremičnine K 3,381.773.— (K 2,474.526.—), konzorcijalni posli K 22,060.425 (1,755.153.—). **Pasiva:** Delniški kapital K 50.000.000.— (20,000.000.—), vloge na knjižice K 97,445.224.— (K 38,837.639.—), vloge na tekočih računih K 124,144.379.— (K 109,588.264.—), upniki K 565,926,760.— (K 188,225.822.—) prehodne obresti K 160.598.— (K 57.311.—), nedvignjena dividenda K 209.606.— (198.360.—), rezervni zakladi K 38.634.257.— (7,964.747.—) penzijski fond K 2,607.325.— (K 465.802.—), prenos dobička preteklega leta K 265.405.— (K 116.355.—), čisti dobiček za 1920 K 9,605.386.— (K 2,943.330.—). Račun Zgube in Dobička: Skupni prejemki znašajo K 20,109.146.— (K 5,795.244.—), od česar odpade na dohodke raznih obresti K 9,769.775.— (K 3,126.473.—), dohodki bančnih poslov K 10,039.585.— (K 2,512.525.—) dohodek nepremičnin K 34.382.— (K 39.892.—) končno prenos dobička iz leta 1919 K 265.404.— (K 116.354.—), nasproti katerim prejemkom so sledeči izdatki: Upravnistroski K 1,755.805.— (K 426.854.—), plače, stanarine in doklade uradništvu K 5,902.702.— (K 1,455.451.—), davki in pristojb. K 2,439.248.— (K 821.913.—), odpis inventarja K 50.600.— (K 31.339.—), tako da ostane čisti dobiček K 9,870.791.— (K 3,059.687.—). Celotni promet zavoda v letu 1920 dosegel je ogromno vsoto od čez K 36,000,000.000.— (12 milijard), to je trikrat toliko, kakor v letu 1919. Občnemu zboru, ki se vrši dne 28. t. m. predložena bode dividenda od K 50.—, t. j. 12 in pol % za delnico, proti K 36.— (9%) v preteklem letu. Razentega predlagano bode, da se uporabi od dobička K 2,500.000.— kot dotacija rezervnemu zakladu in K 500.000.— za ustvarjenje jubilejnega podpornega fonda za uradništvo, dočim se ostanek, razen nagrade uradništvu in dotacije za dobrodelne namene, prenese na novi račun.

**Dopisi.**

**Ptujski Sokol** priredi prihodnjo nedeljo, 17. t. m. pešizlet k sv. Marjeti nže Ptujja. Zbirališče na Srbskem trgu, odhod točno ob 13. uri, vrnitev iz Možkanje z vlakom ob pol 18. uri. Vse prijatelje vabimo k soudeležbi.

**Sokol v Ptujju** izreka g. Sormanu, davčnemu upravitelju v Ptujju, prisrčno zahvalo za znesek 200 K, ki jih je daroval za sokolski naraščaj.

**Ljudska knjižnica v Ptujju** v Narodnem domu, last Narodne čitalnice, je od sedaj naprej odprta vsak torek od 17. do pol 19. ure in vsak petek od 13. do 14. ure. Pravico izposojati si knjige ima vsakdo.

**Stritarjeva slavnost v gimnaziji.** Dijaštvo ptujske gimnazije priredi v soboto, 16. t. m. od 12. do 13. ure v gimnazijski risalnici Stritarjevo slavnost. Stariši in prijatelji mladine se vabijo k tej prireditvi. Vstop prost, vendar se prostovoljni prispevki za gimnazijsko podporno društvo ne odklanjajo.